

Nr 132.

Av herr Sandström, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag
angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens
tjänst m. fl.

I 1933 års statsverksproposition har Kungl. Maj:t under rubriken "Utgifterna" föreslagit, att de för löpande budgetår fastställda grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavarna i statens tjänst m. fl. oförändrade skulle gälla även för budgetåret 1933/1934. De skulle i enlighet härmed sålunda utgå på grundval av ett indextal av 156, oaktat levnadskostnadsindex vid årsskiftet nedgått till 154.

Att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet stannat för att fortfarande föreslå ett fast indextal av 156 och icke, i konsekvens med riksdagens ställningstagande i frågan förlidet år, föreslagit talet 154 som grundval för dyrtidstilläggens beräkning under det kommande budgetåret, har i motiveringen förklarats bero av den hänsyn till ovissheten i den fortsatta utvecklingen, som vid ett sådant ståndpunktstagande måste tagas.

Jag vill dock ifrågasätta, om en sådan inställning till denna viktiga fråga under nuvarande förhållanden kan vara riktig. Å ena sidan kräva de nu rådande statsfinansiella svårigheterna att all möjlig sparsamhet iakttages rörande statens utgifter och å andra sidan synes skäligheten fordra, att statstjänarna ej f. n. utsättas för en sänkning i de till dem sedan lång tid tillbaka utgående reallönerna, vilket med ett på förhand fixerat indextal som grund för dyrtidstilläggen skulle bliva fallet, därest mot förmodan en ökning uti levnadskostnaderna skulle inträffa under budgetåret.

Avsikten med, att vid levnadskostnadernas starka stegring under och efter krigsåren statstjänarna kompensades härför genom erhållande av ett rörligt dyrtidstillägg, baserat på gällande levnadskostnadsindex och icke med fasta lönetillägg, var ju att de skulle bibehållas vid de reallöner, som vid senaste lönereglering blivit för dem fastställda. Detta visade sig vara en praktisk och lämplig anordning och man ernådde därigenom en smidig anpassning till de undan för undan inträdande förhållandena, utan att befogade erinringar mot ett dylikt förfarings sätt från något håll kunnat resas.

Riksdagen har visserligen under de senare åren i vissa situationer och nu senast år 1932 gjort avsteg från denna sunda och riktiga regel, men nu synes mig tiden åter vara inne för en återgång till det gamla beprövade förfarings sättet, särskilt med hänsyn till nu rådande osäkerhet om den framtida prisutvecklingen och om den nuvarande ekonomiska situationen i allmänhet.

Den nuvarande budgetsituationen påminner i mångt och mycket om förhållandena år 1923, det år, då grunderna för det rörliga dyrtidstillägg, som

i stort sett tillämpades oförändrade intill den 1 juli 1931, av riksdagen beslötos. Det gällde då som nu att i en svår statsfinansiell situation väga statens trängande behov att spara mot befattningshavarnas befogade krav på kompensation för dyrtidstrycket.

Under förutsättning, att levnadskostnadsindex den 1 juli i år fortfarande är 154, skulle en återgång till bestämmelserna före den 1 juli 1931 innebära en besparing i budgeten på cirka 4,5 milj. kronor — ett ingalunda föraktligt belopp — vartill kommer den besparing, som uppkommer vid statens affärsdrivande verk. Jag finner det dock ej osannolikt, att index till nämnda tidpunkt kommer att ytterligare falla och stöder denna min uppfattning på de f. n. starkt fallande hushyrorna, vilka ännu ej kommit riktigt till synes vid beräkningen av levnadskostnaderna, och i så fall blir ju besparingen än större.

Utan att sänka reallönen för befattningshavarna är det sålunda under nämnda förutsättning möjligt att här ernå avsevärda besparingar för statsverket. Å andra sidan kan jag ej annat än anse det skäligt, att befattningshavarna icke berövas möjligheten att följa med uppåt, därest eventuellt stigande konjunkturer längre fram skulle föra med sig en höjning av levnadskostnadsindex, en möjlighet, som erbjuder sig vid återgång till rörliga dyrtidstillägg.

Vid fjolårets riksdag beslötos viss sänkning av de maximibelopp per månad, varå dyrtidstillägg må utgå. Ehuru jag anser det riktigtast, att dessa maximeringsbestämmelser helt slopas, vill jag dock icke under nuvarande statsfinansiella läge föreslå någon ändring på denna punkt.

På här anförda skäl får jag därför hemställa,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i denna del, ville, med bibehållande av de av 1932 års riksdag beslutade maximeringsbestämmelserna, besluta, att dyrtidstilläggen åt statens befattningshavare m. fl. under budgetåret 1933/1934 skola utgå efter de allmänna grunder, som gällde före den 1 juli 1931.

Stockholm den 21 januari 1933.

Nils V. Sandström.